

**SLEDEĆA DESTINACIJA BALKAN:
MOGUĆNOSTI ZA RAZVOJ AGROTURIZMA**

585833-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP

**OSNOVNE PREPORUKE
ZA UNAPREĐENJE INFRASTRUKTURE I
POBOLJŠANJE NIVOVA KVALITETA U
SEKTORU AGROTURIZMA U BIH I SRBIJI**

Univerzitet u Banja Luci ∴ Visoka turistička škola Beograd ∴ Univerzitet u Sarajevu ∴ Visoka poslovno-tehnička škola Užice ∴ Univerzitet Džemal Bijedić u Mostaru ∴ Visoka poljoprivredno-prehrambena škola Prokuplje ∴ Univerzitet Primorska ∴ Slovački poljoprivredni univerzitet ∴ Poljoprivredni univerzitet u Atini ∴ Univerzitet Transilvanija u Brašovu ∴ Sarajevska agencija za regionalni razvoj SERDA ∴ Regionalna razvojna agencija ZLATIBOR ∴ Regionalna razvojna agencija HERCEGOVINA ∴ Regionalna razvojna agencija JUG ∴ Zapadnobalkanski institut

Banja Luka, 2018

UVOD

Ovaj dokument predstavlja set preporuka za unapređenje infrastrukture i poboljšanje nivoa kvaliteta u sektoru agroturizma u BiH i Srbiji, koji je pripremio konzorcijum obrazovnih i razvojnih institucija koje zajedno sprovode projekat LANDS. Preporuke su nastale kroz konsultativni proces realizovan u periodu od januara do marta 2018. godine sa predstavnicima zainteresovanih strana iz javnog i privatnog sektora u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

Preporuke su osmišljene da ukažu na mogućnosti da se preciznim merama praktične politike i poslovnim odlukama, doprinese kreiranju povoljnog ambijenta za razvoj agroturizma. Tako definisane preporuke namenjene su nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima, ali i privrednim komorama i turističkim organizacijama, turističkim agencijama i poljoprivrednim proizvođačima kao i preduzetnicima koji ulažu u razvoj agroturizma. S tim u vezi, preporuke su podeljene u 3 grupe:

- I) preporuke za javne vlasti na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou,
- II) preporuke za privredne komore, turističke organizacije i poslovna udruženja,
- III) preporuke za neposredne pružaoce usluga u agroturizmu.

I) PREPORUKE ZA JAVNE VLASTI NA NACIONALNOM, REGIONALNOM I LOKALNOM NIVOU

Preporuka 1: Zakonske odredbe i pravilnike koji se odnose na pružaoce usluga u agroturizmu učiniti transparentnijim za sve učesnike u ovom sektoru, a posebno za neposredne pružaoce usluge, sa jasnim lako dostupnim tumačenjima postojećih propisa, izmena, sekcija sa čestim pitanjima i odgovorima, kao i savetima stručnjaka na posebnom websajtu.

Preporuka 2: Promene u zakonskim odredbama koje mogu imati značajniji uticaj na učesnike u sektoru agroturizma posebno promovisati u formi radionica ili okruglih stolova sa dodatnim pojašnjenjima.

NALAZ: Zakonske procedure i pravilnici koje definišu procedure za kategorizaciju objekata u kojima se nude usluge i aktivnosti u oblasti agroturizma, kao ni uslovi rada nisu dovoljno transparentni u BiH i u Srbiji.

Preporuka 3: Zakonske procedure i pravilnike koje definišu procedure za kategorizaciju objekata u kojima se nude usluge i aktivnosti u oblasti

agroturizma, kao i uslove rada učesnika u agroturizmu, učiniti transparentnijim za sve učesnike sa konkretnim primerima.

NALAZ: Poljoprivredna domaćinstva i gazdinstva, planinarski domovi i etno sela su dominantni oblici smeštajnih kapaciteta za pružanje turističke usluge (broj objekata u sistemu vinarija i vinskih puteva takođe rastu).

II) PREPORUKE ZA PRIVREDNE KOMORE, TURISTIČKE ORGANIZACIJE I POSLOVNA UDRUŽENJA

Preporuka 4: Raditi na razvoju i promovisanju ostalih potencijalnih oblika turističke ponude u regiji, a koje mogu predstavljati dodatni oblik smeštajnih kapaciteta i novih programa animacije posetilaca i programa aktivnosti povezanih sa agroturizmom (pozitivan primer Turističkog klastera Hercegovine).

NALAZ: Nivo asortimana (strukture ponude) i primene standarda kvaliteta usluga koje se pružaju u oblasti agroturizma je relativno skroman, iako značajnije razvijen u Srbiji u odnosu na BiH

Preporuka 5: Potrebno je stvarati uslove za transfer znanja i iskustva sa primerima dobre prakse kroz studijske posete i putovanja, kao i atmosfere saradnje i partnerstva, umesto uočenih rivalskih odnosa među pružaocima usluga, a u cilju unapređenja asptimana ponude i nivoa kvaliteta usluga u oblasti agroturizma .

NALAZ: Ishrana u objektima, lokalni kulinarski specijaliteti i suveniri, kao i smeštaj sapsivnim i aktivnim odmorom uz rekreaciju, su najčešći oblik usluga u strukturi ponude.

Preporuka 6: Potrebne su podsticajne aktivnosti (promocija dobrih primera iz prakse, nagrađivanje i sl.) da se proširi asortiman usluga u strukturi ponude pružaoca usluga, poveća nivo motivacije i uvedu i primenjuju standardi kvaliteta u pružanju usluga, kao i da se poboljša međusobna saradnja domaćinstava i svih drugih učesnika na strani ponude u agroturizmu okruženju.

NALAZ: Priroda, gostoljubivost i dobra (ukusna, zdrava) hrana su najvažnije karakteristika turističke ponude.

Preporuka 7: Osnovati udruženja pružaoca usluga agroturizma, koja bi pružala institucionalnu podršku razvoju i promovisanju agroturizma, i radila na razvoju međusobne saradnje i povezivanju svih učesnika na strani ponude, uz mogući model zajedničkog nastupa na širem (međunarodnom) tržištu, kao i na stvaranju i

pozicioniranju prepoznatljivih brendova i udružene ponude u oblasti agroturizma.

Preporuka 8: Raditi na razvoju sistema motivacije, nagrađivanja i stimulisanja radi podsticaja i razvoja lične inicijative, posebno mladih kadrova i stručnjaka, kao i na jačanju podrške lokalnih institucija zaduženih za razvoj turizma

NALAZ: Lično zalaganje aktera u agroturizmu i sopstvene investicije daju najveći doprinos u razvoju agroturizmu.

Preporuka 9: Raditi na razvoju i produžavanju međusobne saradnje svih učesnika u realizaciji projekta LANDS, formiranju interaktivnog websajta za agroturizam sa ažurnim informacijama o procesu kategorizacije i standardima kvaliteta i dostupnim stručnjacima za dalje konsultacije, obezbeđivanju finansijske podrške (uz sistem olakšica, nagrađivanja, takmičenja i drugih podsticajnih mera) i fondova za realizaciju razvojnih projekata agroturizma, implementaciji kurseva razvijenih u okviru projekta LANDS uz stalnu konsultantsku podršku stručnjaka iz institucija u okviru LANDS konzorcijuma, i realizaciji studijskih poseta radi razmene znanja i iskustava i jačanja međusobne saradnje svih učesnika u pružanju usluga u sektoru agroturizma.

NALAZ: Na vrhu liste barijera i prioriteta u stvaranju uslova za brži razvoj agroturizma u BIH i Srbiji jesu: odsustvo jasnih i jednostavnih procedura za kategorizaciju objekata, nedostatak finansijskih sredstava za razvoj i poboljšanje infrastrukture, nedostatak obučениh kadrova, nedovoljna podrška nadležnih institucija i nedovoljna međusobna saradnja svih aktera.

III) PREPORUKE ZA NEPOSREDNE PRUŽAOCE USLUGA U AGROTURIZMU

Preporuka 10: Raditi na definisanju strukture zaposlenih u različitim institucijama (institucija/organizacija/domaćinstva) koja će stvoriti preduslove da se određena osoba posveti („bavi intenzivnije, ili samo“) praćenju tražnje na tržištu, implementaciji strategije i unapređenju strukture i nivoa kvaliteta usluga, kao i razvojem programa aktivnosti od značaja za agroturizam.

NALAZ: Većina institucija/organizacija/domaćinstava nema obučenu osobu zaduženu posebno za pripremu i realizaciju strategije agroturizma

Preporuka 11: Raditi na jačanju stručnih kapaciteta osobe(a) koja će se baviti agroturizmom, kroz različite oblike umrežavanja svih učesnika (stručne institucije, resorne institucije, agro domaćinstva), transfer znanja i primenu pozitivnih primera dobre prakse u zemlji i inostranstvu), obuku i treninge (različiti oblici edukacije, seminara, kurseva) stručna-studijska putovanja

---

Za dalje čitanje:

1. Izveštaj o razvojnim potencijalima za agroturizam na Zapadnom Balkanu, projekat LANDS 2018, dostupan na: <http://www.landsproject.net/wp-content/uploads/2019/04/Report-Mapiranje-razvojnih-potencijala-za-agroturizam-2018-1.0.pdf>

2. Izveštaj i potrebama za stručnim usavršavanjem u agroturizmu, projekat LANDS 2018, dostupan na: <http://www.landsproject.net/wp-content/uploads/2019/04/Report-Mapiranje-potreba-za-CPD-u-agroturizmu-2018-1.0.pdf>

Publikacija predstavlja dio rezultata u okviru radnog paketa I, projekta LANDS.

Koordinator radnog paketa je Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci.

Više informacija o projektu LANDS finansiranim u okviru programa EU ERASMUS+

Capacity Building for Higher Education pronadjite na zvaničnom projektu sajtu <http://www.landsproject.net/>

Reprodukcija materijala je dozvoljena uz pravilno citiranje izvora.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

“Podrška Evropske komisije za izradu ove publikacije ne predstavlja odobrenje njenog sadržaja koji odražava isključivo stavove autora. Evropska komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija iznetih u ovoj publikaciji.”